

ПРОВІДНА РОЛЬ ЄС У НАДАННІ ДОПОМОГИ УКРАЇНІ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ АГРЕСІЇ РОСІЇ

LEADING ROLE OF THE EU IN ASSISTING UKRAINE IN THE CONDITIONS OF RUSSIA'S FULL-SCALE AGGRESSION

Івасечко О.Я.,

*кандидат політичних наук,
доцент кафедри політології та міжнародних відносин
Національного університету «Львівська політехніка»*

Цебенко О.О.,

*кандидат політичних наук,
доцент кафедри політології та міжнародних відносин
Національного університету «Львівська політехніка»*

Хівренко Д.Ю.,

*студентка II курсу магістратури факультету міжнародних відносин
Національного університету «Львівська політехніка»*

У статті розглянуто роль Європейського Союзу у наданні підтримки Україні в умовах повномасштабного російського збройного вторгнення й детально проаналізовано види допомоги. Виокремлено такі форми європейської допомоги як дипломатична, політична, юридична, військова, економічна, гуманітарна. Встановлено, що з 24 лютого 2022 року Брюссель офіційно підтримав Українську державу, її суверенітет на непорушність кордонів, засудивши російську агресію. З'ясовано, що Європейський Союз підтримує прагнення України стати повноправним членом європейської спільноти й надав нашій державі статус кандидата на членство в ЄС. Висвітлено, інформацію про те, що робить ЄС для притягнення Російської Федерації до відповідальності, зокрема шляхом офіційного проголошення РФ державою-спонсором тероризму. Окрім цього, детально проаналізовано ще один вагомий інструмент впливу ЄС – запровадження санкцій щодо держави-агресора. Виявлено, що європейські обмежувальні заходи торкнулися ключових російських посадових осіб, державних діячів, політичних партій; державних пропагандистських медіа; сфери торгівлі, економіки і фінансів. Встановлено, що Міжнародний центр з переслідування за злочин агресії в Гаазі має стати ключовою інституцією, яка зможе притягнути російських військових злочинців до відповідальності. Розглянуто й військову підтримку ЄС, зокрема такий інструмент як механізм «Європейський фонд миру» і Місії військової допомоги ЄС (EUMAM), яка має на меті навчання українських військових. Щодо економічної й фінансової допомоги, встановлено, що підтримка з боку ЄС здійснюється переважно через надання траншів й фінансування відбудови критичної української інфраструктури. В цьому контексті також виділено такі форми допомоги як ініціатива «EU for Ukraine Initiative» й надання кредитів й грантів на відновлення України. Наголошено на тому, що значна частина зусиль Європейського Союзу спрямована на допомогу українським біженцям та людям, які постраждали від війни. Виявлено, що в рамках гуманітарної допомоги ЄС створено механізм тимчасового захисту для громадян України, які перебувають на території держав-членів ЄС, а Україну долучено до Механізму цивільного захисту ЄС. Припускається, що Європейський Союз в перспективі й надалі підтримуватиме Україну в російсько-українській війні й запроваджуватиме нові механізми допомоги для нашої держави.

Ключові слова: Європейський Союз, Україна, Росія, російсько-українська війна, допомога.

The article examines the role of the European Union in supporting Ukraine during the full-scale Russian invasion and analyzes in detail the types of EU assistance to Ukraine. The author distinguishes such forms of European assistance as diplomatic, political, legal, military, economic, and humanitarian. It is established that since February 24, Brussels has officially supported the Ukrainian state, its sovereignty and inviolability of borders, and condemned Russian aggression. It was found that the European Union supports Ukraine's aspirations to become a full member of the European community and has granted our country a candidate status. The author highlighted the EU's efforts to bring the Russian Federation to justice, in particular by officially declaring Russia a state sponsor of terrorism. In addition, the author analyzed in detail another important instrument of the EU's influence – the imposition of sanctions against the aggressor state. It is found that European restrictive measures have affected key Russian officials, statesmen, political parties; state propaganda media; trade, economy and finance. It is established that the International Center for the Prosecution of the Crime of Aggression in The Hague should become a key institution that will be able to bring Russian war criminals to justice. The EU's military support was also considered, including such instruments as the European Peace Fund and the EU Military Assistance Mission (EUMAM), which aims to train the Ukrainian troops. In terms of economic and financial assistance, it was found that the EU's support is provided mainly through the providing tranches and financing for the reconstruction of critical Ukrainian infrastructure. In this context, such forms of assistance as the «EU for Ukraine Initiative» and the provision of loans and grants for the restoration of Ukraine were also highlighted. It is emphasized that a significant part of the European Union's efforts is aimed at helping Ukrainian refugees and people affected by the war. It is revealed that within the framework of EU humanitarian assistance, a mechanism of temporary protection for Ukrainian citizens staying in the territory of EU member states was established, and Ukraine was included in the EU Civil Protection Mechanism. It is assumed that in the future the European Union will continue to support Ukraine in the Russian-Ukrainian war and introduce new mechanisms of assistance to our country.

Key words: European Union, Ukraine, Russia, Russian-Ukrainian war, assistance.

Постановка проблеми. Неспровокована повномасштабна агресія Росії проти України продовжує спричиняти жахливі людські жертви, масове руйнування інфраструктури, міст і громад, а також істотний збій у функціонуванні економіки. Масовані ракетні удари держави-агресора по цивільних об'єктах, енергетичній інфраструктурі та інших комунальних об'єктах України продовжують завдавати масштабних збитків. Житлові будинки та виробничі потужності зазнають значних руйнувань, а доступ до електроенергії, води та опалення знаходиться під загрозою. З огляду на це, більшість країн, міжнародних організацій і інституцій стали на захист України, засудили агресію росії проти нашої держави та надають суттєву політичну, економічну, фінансову та військову допомогу, до числа яких належить і Європейський Союз.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Діяльність Європейського Союзу як одного з ключових контрибуторів допомоги Україні під час російсько-української війни є фокусом уваги як серед вітчизняних, так і закордонних дослідників. Так, основою для написання статті стала аналітична доповідь «Міцніший союз: консолідація демократій унаслідок широкомасштабної агресії Росії проти України» Національного Інституту стратегічних досліджень, репрезентована такими авторами як О. Александров, О. Борділовська, А. Веселовський та ін. [3]. Також під час вивчення проблеми використано публікації українських електронних ЗМІ, які висвітлюють ключові події по лінії відносин України та ЄС [2; 4; 5]. Особливо цінним джерелом інформації стали також офіційні заяви лідерів ЄС [11; 16], прес-релізи [10; 13; 14] й інформаційні довідки [7; 8; 12], розміщені на офіційних веб-сторінках інституцій ЄС щодо надання Україні тих чи тих видів допомоги в умовах агресії Росії.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. До числа лідерів за критерієм надання допомоги Україні в умовах війни Росії проти України належить Європейський Союз, який є провідним донором з надання гуманітарної допомоги у світі, що проявляється у формі надання цільового фінансування, кредитування, забезпечення товарами тощо. Так, збройна агресія Росії акумулювала зусилля Брюсселю щодо надання різного роду допомоги, а сучасні реалії російсько-української війни сприяли збільшенню й розширенню кількості, видів й форм надання допомоги. Проблематика визначення місця й ролі Європейського Союзу в наданні підтримки Україні під час війни є актуальною серед українських та зарубіжних дослідників й експертів. Однак, на сьогоднішній день відсутні комплексні дослідження, які би висвітлювали особливості ключової ролі ЄС щодо надання допомоги Україні й сис-

темно описували сучасні механізми й інструменти допомоги Європейського Союзу.

Формування цілей статті (постановка завдання). Ключовим завданням статті є дослідити роль, механізми, інструменти та види допомоги Європейського Союзу для України під час повномасштабного російського вторгнення.

Виклад основного матеріалу дослідження. З початку повномасштабного російського вторгнення в Україну Брюссель послідовно вимагає від Росії припинення військових дій, виведення збройних сил і військової техніки, а також поваги до територіальної цілісності, суверенітету й незалежності України. Окрім політичних заяв, ЄС акумулював свої зусилля й щодо надання різного роду підтримки українській стороні. Таким чином, на основі проаналізованих нами джерел було виділено такі форми допомоги Україні від ЄС: дипломатичну, політичну, юридичну, військову, фінансову, економічну, гуманітарну та інші. Пропонуємо детальніше проаналізувати кожен із видів допомоги з боку ЄС для України.

Перш за все варто зазначити *дипломатичну підтримку*, адже в цій ситуації європейські держави та їхні лідери продемонстрували неабияку єдність – особливо відчутний контраст на тлі нещодавніх скандалів й викликів під час пандемії COVID-19, посилення внутрішньополітичних протиріч, євроскептицизму й зневіри в ефективності європейських інституцій і НАТО. Єдиним винятком тут стала Угорщина, відома проросійськими вподобаннями прем'єр-міністра Віктора Орбана. Так, ще 24 лютого ЄС засудив російське вторгнення й участь Білорусі у війні, назвавши його грубим порушенням міжнародного права і його ключових принципів, вимагав припинення російської інтервенції та виведення військ й техніки з української території. У зв'язку з ескалацією російської агресії ЄС проголосив введення індивідуальних й секторальних санкцій. Було вказано, що Росія повинна понести відповідальність військову агресію, руйнування і людські жертви. ЄС також наголосив на невідворотності української євроінтеграції в політичній та економічній сфері [16]. Окрім заяв, лідери європейських інституцій неодноразово відвідували Україну, а саме: Президент Європейської комісії Урсула фон дер Ляєн, Голова Європейської ради Шарль Мішель, Високий представник Європейського Союзу з питань закордонних справ і політики безпеки Жозеп Боррель та інші [1].

Щодо *політичної підтримки*, ключове, на чому слід акцентувати увагу у цьому контексті, це, звичайно, отримання 23 червня 2022 року Україною статусу країни-кандидата в ЄС та дорожньої карти необхідних для цього реформ [10]. Окрім цього, ЄС активно працює над притягненням росії до відповідальності за військові злочини: так,

23 листопада 2022 року Європарламент офіційно визнав РФ державою-спонсором тероризму й державою, яка «використовує засоби тероризму». Що важливо, європарламентарі закликали ЄС до поглиблення міжнародної ізоляції РФ, зокрема виключення її з Ради Безпеки ООН й інших міжнародних організацій, а також до мінімізації дипломатичних каналів з російськими представниками й заборони функціонуючих на території ЄС російських держустанов, які займаються поширенням пропаганди [11]. Також Євросоюз веде активну дипломатичну роботу у світі для боротьби з російськими пропагандистськими наративами та збереження світового порядку, заснованого на правилах, підкреслюють чиновники в Брюсселі.

Суттєвий внесок було зроблено у запровадження антиросійських санкцій, які координуються з партнерами ЄС: США, Канадою, Японією, НАТО, G7 та ін. На даний момент з боку ЄС застосовано одинадцять пакетів санкцій щодо держави-агресора, а саме: 24, 26, 28 лютого, 15 березня, 8 квітня, 30 травня, 21 липня, 6 жовтня, 16 грудня 2022 р., 25 лютого, 23 червня 2023 р. Європейські санкції торкнулися таких галузей як: економіка й фінанси, транспорт, авіація, енергетика, оборона, сфера послуг; були введені санкції щодо російських ЗМІ, а також дипломатичні й індивідуальні санкції. Окрім цього, ЄС ввів санкції й проти Білорусі у відповідь на її участь у вторгненні в Україну й Ірану у зв'язку з виробництвом та постачанням дронів [9].

Так, *індивідуальні санкції* спрямовані проти осіб, відповідальних за підтримку, фінансування чи здійснення дій, які підривають територіальну цілісність, суверенітет і незалежність України. Зараз вони поширюються на майже 1800 фізичних та юридичних осіб, серед яких є В. Путін, С. Лавров, Є. Прігожин й ЧВК «Вагнер», В. Янукович, відомі бізнесмени та олігархи, прокремлівські та антиукраїнські пропагандисти, банки та фінансові установи. Щодо *економічних санкцій*, ЄС ввів низку імпорتنих та експортних обмежень. За даними Єврокомісії, з лютого 2022 року ЄС заборонив експорт товарів до Росії на суму понад 43,9 млрд євро та імпорту товарів на 91,2 млрд євро. Це означає, що зараз під санкції потрапляє 49% експорту та 58% імпорту порівняно з 2021 роком. До списку санкційних продуктів входять, зокрема: сира нафта (з грудня 2022 року) та продукти переробки нафти (з лютого 2023 року), за обмеженими винятками, вугілля та інше тверде викопне паливо, сталь, вироби зі сталі та чавун [8].

Значним успіхом можна вважати введення *відключення основних російських й білоруських банків від системи SWIFT*, в результаті чого ці банки не мають можливості ані отримати іноземну валюту, ані переводити активи за кордон, а також заборону на проведення операцій з Національним

центральною банком Росії. У результаті заморожування активів банк більше не може отримати доступ до активів, які він зберігає в центральних банках і приватних установах ЄС [8].

У зв'язку з тим, що ЄС рішуче націлений протидіяти російській пропаганді, обмеження торкнулися й російських медіа. ЄС призупинив діяльність і ліцензії на мовлення низки підтримуваних Кремлем засобів масової інформації таких як Sputnik, Russia Today, Росія 1, РЕН ТВ, адже Росія використовує всі ці джерела для цільового поширення пропаганди та проведення кампаній з дезінформації, в тому числі щодо своєї військової агресії проти України. ЄС також запровадив санкції проти ЗМІ та осіб, відповідальних за пропаганду та дезінформацію [8].

ЄС допомагає Україні і в *юридичній площині*: було ініційовано створення Міжнародного центру з переслідування за злочин агресії (ІСРА) при Євроюсті в Гаазі. До створення ІСРА долучились члени Спільної слідчої групи, Європейській комісії та Євроюсту. На думку В. Зеленського, ІСРА є першим кроком до справедливості за злочин агресії, скоєний Росією [4]. Сьогодні до бази даних доказів воєнних злочинів в Україні, яку веде Євроюст, внесено вже близько 65 тис. випадків.

З боку держав-членів ЄС Україні було надано й значну *військову підтримку*. Слід відзначити, що ЄС уперше в історії фінансує закупівлю та поставки зброї й іншого військового обладнання до держави, яка не є його членом. Фінансування військової допомоги здійснюється через спеціальний механізм «Європейський фонд миру» (European Peace Facility). EPF створений 22 березня 2021 року як позабюджетний фонд, ключова мета якого полягала в посиленні здатності ЄС запобігати конфліктам, розбудові миру й зміцненні міжнародної безпеки шляхом надання можливості фінансувати військову або пов'язану з обороною оперативну діяльність в рамках СЗППБ. Разом з рішенням про створення EPF, Рада ухвалила загальні керівні принципи та пріоритети щодо заходів допомоги впродовж 2021–2023 рр., а також документ про гарантії EPF, який визначає основні принципи дотримання та контролю, які ЄС застосуватиме під час надання військової техніки та обладнання в межах EPF [12]. У межах цього фонду Києву анонсовано військову допомогу до 7,979 млрд. євро до 2027 року – таку інформацію 14 березня 2023 року Рада ЄС представила на своєму веб-сайті. Верховний представник ЄС з питань зовнішніх справ і політики безпеки Жозеп Боррель з упевненістю зазначив, що: «Європейський фонд миру став невід'ємною частиною підтримки ЄС, спрямованої на сприяння миру та безпеці в усьому світі. Сьогоднішнє рішення збільшує фінансову стелю Європейського фонду миру до понад 7,9 мільярда євро» [2].

Також важливим моментом у наданні військової допомоги Україні з боку ЄС є запровадження спеціально для навчання українських військових Місії військової допомоги ЄС (EUMAM), яка запрацювала в листопаді 2022 р. Примітно, що за перших півроку 2023 р. буде навчено 15 тис. українських солдатів, а до кінця року – ще стільки ж. Діяльність місії спроектовано на два роки, а її бюджет на цей період становитиме 123 млн. євро. Важливо відзначити, що така місія відкрита й для участі країн, які не є державами-членами ЄС. До прикладу, наприкінці 2022 р. до місії EUMAM приєдналася Норвегія [6].

На саміті ЄС, який відбувся 23 березня 2023 р., держави-лідери досягнули згоди терміново поставити Україні боєприпаси класу «земля-земля» та артилерійські снаряди, а також припустили передачу ракет, якщо Київ про них попросить. Що важливо, було погоджено передати Україні мільйон артилерійських снарядів протягом одного року. Після відповідної пропозиції Естонії репрезентовано план головного дипломата ЄС Жозепа Борреля, як «пілотний проект» – новий короткостроковий інструмент для зміцнення європейського оборонного промислового потенціалу та мобілізації фінансування шляхом спільних закупівель державами-членами. Цей інструмент покликаний задовольнити ургентні потреби в оборонній продукції, що виникли внаслідок агресії росії проти України. Закупівлі здійснюватимуть через Європейське оборонне агентство, а кошти виділить Європейський фонд миру – на боєприпаси передбачено фінансування розміром 2 млрд євро [3].

Європейський Союз не залишився осторонь й щодо надання Україні *економічної й фінансової допомоги*. З моменту повномасштабного збройного вторгнення росії в Україну у 2022 р. ЄС надав Україні макрофінансову допомогу розміром 9 млрд євро як кредити й гранти для зміцнення стабільності та задоволення невідкладних потреб у фінансуванні. У 2023 р. ЄС надав допомогу на загальну суму 18 млрд євро. Перші два транші Україна отримала в січні (3 млрд євро) та в березні (1,5 млрд євро). Наступні транші надходять протягом 2023 р. з урахуванням виконання Україною узгоджених сторонами умов [5]. Новий пакет допомоги погодили Європейська Комісія та Європейський інвестиційний банк (ЄІБ), який передбачає нові кредити на суму 100 млн євро. Першочерговий напрям фінансування – це оперативне відновлення України, зокрема ремонт муніципальної чи енергетичної інфраструктури. Ця гарантія ЄС є одним з елементів ініціативи «*EU for Ukraine (EU4U) Initiative*», яку ЄІБ затвердив у березні 2023 року. Ініціатива також включає створення фонду «EU4U Fund» та пакет технічної й консультаційної допомоги в розмірі 100 млн євро з власних коштів ЄІБ [13].

Окрім того, в червні 2023 р. Єврокомісією було презентовано план з допомоги Україні у розмірі 50 млрд євро у вигляді надання кредитування та грантів протягом 2023–2027 років. Метою фонду є підтримка модернізації та відбудови України й покриття фінансових видатків в рамках ключових проектів з відбудови. Водночас ЄС акцентує увагу на тому, що фінансування в рамках фонду безпосередньо корелюватиметься з проведенням Україною реформ, необхідних для вступу в ЄС, зокрема щодо боротьби з корупцією та посилення верховенства права [15].

Також ЄС є лідером щодо надання *гуманітарної допомоги* Україні. Станом на зараз відомо, що Брюссель виділив 685 млн євро на гуманітарну допомогу мирним жителям, які постраждали від війни в Україні, з яких 38 млн зокрема було передано Молдові. При цьому країни, які входять до ЄС, зі своїх національних бюджетів надали ще понад мільярд євро гуманітарної допомоги. На ці кошти людям в Україні та біженцям забезпечують воду та їжу, предмети домашнього вжитку, медичну та психологічну підтримку, екстрені та зимові притулки, захист, зокрема навчання в надзвичайних умовах, грошову допомогу для задоволення основних потреб. За даними Євросоюзу, уже понад 13,6 млн осіб отримали гуманітарну допомогу в Україні завдяки ЄС та іншим донорам [7].

Рада Європейського Союзу вперше в історії запровадила Директиву про тимчасовий захист 4 березня 2022 року, щоб зменшити навантаження на національні системи надання притулку та дозволити біженцям з України користуватися єдиними правами на всій території ЄС. Таким чином, вони мають право на: проживання в ЄС; доступ до ринку праці та житла; доступ до освіти для дітей; медичну та соціальну допомогу. Застосування тимчасового захисту розраховували до березня 2023 р., однак згодом його продовжили ще на рік, до березня 2024 р. Загалом цей механізм може бути продовжено до трьох років, якщо ситуація в Україні не поліпшиться достатньо для того, щоб люди змогли повернутися додому. Механізмом тимчасового захисту ЄС скористалися близько 4 млн. українців [7].

20 квітня 2023 року Україна стала державою-учасницею Механізму цивільного захисту ЄС – європейської системи солідарності, яка допомагає країнам, що постраждали від стихійного лиха. Механізм цивільного захисту ЄС направляє екстрену допомогу Україні з усієї Європи з початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну в лютому 2022 року. Під час найбільшої та найтривалішої операції в історії Механізму, в Україну було відправлено понад 88 000 тонн життєво важливого спорядження, продуктів харчування та медикаментів. Нещодавно понад 1000 електрогенераторів, повністю профінансованих ЄС,

були доставлені в Україну зі стратегічних енергетичних резервів rescEU [14]. Тепер, будучи повноправним членом, Україна також зможе через Механізм надавати допомогу країнам, що опиняються у кризі.

Висновки та перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Отже, ми можемо резюмувати про те, що роль ЄС у наданні допомоги Україні у боротьбі з агресором є провідною та перманентною. Цілком очевидно, що Європейський

Союз безпосередньо зацікавлений в безпеці, мирі, і стабільності своїх східних кордонів, а сприяти цьому можна саме завдяки наданню комплексної й всеосяжної підтримки Україні у боротьбі проти Російської Федерації – в політичній, юридичній, економічній, військовій та гуманітарній площині. Окрім цього, доволі активними є сьогодні дискусії щодо післявоєнної відбудови нашої держави у різних секторах за підтримки ЄС, що свідчить лише про посилення підтримки з боку Брюсселю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Візити лідерів іноземних держав в Україну під час російського вторгнення. *Електронна енциклопедія "Вікіпедія"*. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Візити_лідерів_іноземних_держав_в_Україну_під_час_російського_вторгнення
2. Коломієць А. ЄС збільшив фонд миру, з якого фінансує зброю для України. *DW Ukraine*. URL: <https://www.dw.com/uk/es-zbilsiv-fond-miru-z-akogo-finansue-zbrou-dla-ukraini/a-64983239>
3. Міцніший союз: консолідація демократій унаслідок широкомасштабної агресії Росії проти України: аналіт. доп. О. Александров, О. Борділовська, А. Веселовський та ін.; за ред. О. Александрова. Київ: НІСД. 2023. 75 с. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2023-06/ad_zamozhni-demokratii_13_06_23.pdf
4. Спецтрибунал щодо агресії РФ проти України має бути розташований у Гаазі – заява Зеленського й Рютте. *Радіо Свобода*. 04.05.2023. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-spectrybunal-haaha-zelenskyi-rutte/32396483.html>
5. Україна отримала третій транш макрофінансової допомоги від ЄС у 1,5 млрд євро. *Євроінтеграційний портал*. URL: <https://eu-ua.kmu.gov.ua/novyny/ukrayina-otrymala-tretyi-transh-makrofinansovoyi-dopomogy-vid-yes-u-15-mlrd-yevro>
6. About EU Military Assistance Mission in support of Ukraine (EUMAM Ukraine). *EU Military Assistance Mission in support of Ukraine website*. URL: https://www.eeas.europa.eu/eumam-ukraine/about-eu-military-assistance-mission-support-ukraine-eumam-ukraine_en?s=410260
7. EU assistance to Ukraine. *European Commission website*. URL: https://eu-solidarity-ukraine.ec.europa.eu/eu-assistance-ukraine_uk
8. EU response to Russia's invasion of Ukraine. *Council of the EU website*. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/eu-response-ukraine-invasion/>
9. EU support for Ukraine: from sanctions to military and humanitarian aid. *EU NeighboursEast*. URL: <https://euneighbourseast.eu/news/explainers/eu-support-for-ukraine-from-sanctions-to-military-and-humanitarian-aid-how-is-the-eu-helping/>
10. European Council conclusions on Ukraine, the membership applications of Ukraine, the Republic of Moldova and Georgia, Western Balkans and external relations, 23 June 2022. *Council of the EU website*. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/06/23/european-council-conclusions-on-ukraine-the-membership-applications-of-ukraine-the-republic-of-moldova-and-georgia-western-balkans-and-external-relations-23-june-2022/>
11. European Parliament declares Russia to be a state sponsor of terrorism. *Official website of the European Union*. URL: https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/european-parliament-declares-russia-be-state-sponsor-terrorism_en?s=232
12. European Peace Facility. *Council of the EU website*. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/european-peace-facility/#pillar>
13. New EU contribution for EIB's Ukraine support package to enable new lending of €100 million. *Delegation of the European Union to Ukraine website*. URL: https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/new-eu-contribution-eibs-ukraine-support-package-enable-new-lending-€100_en?s=232
14. Ukraine joins the EU Civil Protection Mechanism. *European Commission website*. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_2360
15. Ukraine: Commission proposes to set up a dedicated Facility to support Ukraine's recovery, reconstruction and modernisation. *European Commission website*. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_3355
16. Ukraine: Declaration by the High Representative on behalf of the European Union on the invasion of Ukraine by armed forces of the Russian Federation. *Council of the EU website*. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/02/24/ukraine-declaration-by-the-high-representative-on-behalf-of-the-european-union-on-the-invasion-of-ukraine-by-armed-forces-of-the-russian-federation/>